

SOM SMULTRON PÅ ETT STRÅ

Bestorp

– en bygd som bryr sig

Boken är utgiven av Bestorps Byalag

Ett särskilt tack till:

Bestorps Byalag: Göran Karlsson, ordf, Anders Karlsson, Fredrik Janzén, sekr,
Gustaf Appelberg, Louise Alenbrand, Erika Berggren, Ludde Ulvenberg,
Marcus Forsberg, Martin Hultman
...för bra information och stort stöd.

Ebba Jansson

Ingrid Sandell

Martin Hultman

...för gott samarbete och värdefull kunskap i samband med enskilda intervjuer.

Margareta Karlsson

Ingrid Karlsson

Gunnar Karlsson

Ingrid Andersson

...för värdefulla bestorpsminnen runt kaffebordet.

Tack också till vänliga och tillmötesgående bestorpsbor i största allmänhet,
ingen nämnd, ingen glömd!

Källor:

Bestorps brandförsvar, Cecilia Nilsson/Janzén, Sa3H, maj 1998
Vårdsnäs Socken, Bygdeskildring av Paul Aineström. Linköping 1979
Vägen, en bok om Norrängen av Inga Wallenquist

Projektansökan/projektredovisning: Martin Hultman

Text och idé: Margaretas Livskraft, Margareta Carling

Layout: Scripsit Text & Trycksaksproduktion, Jan Hultman

Tryckt hos Centraltryckeriet, Linköping 2012

Innehållsförteckning:

Kortfattad projektbeskrivning:

Bestorp – hållbart samhälle för alla generationer.

Kapitelindelning utifrån Kulturvandringen

Kapitel 1	7
Kapitel 2	10
Kapitel 3	13
Kapitel 4	16
Kapitel 5	19
Kapitel 6	22
Kapitel 7	25
Kapitel 8	28
Kapitel 9	31
Kapitel 10	34
Kapitel 11	37
Kapitel 12	40
Kapitel 13	43
Kapitel 14	46
Eftertexter, reflektioner	49

BESTORP

– hållbart samhälle för alla generationer

Kraften som finns hos människor i mindre samhällen blir allt mera tydliggjord. Byalagens stolta traditioner ger kraft och förtätar den lokala offentligheten. Människor kommer närmare varandra och gemenskap är viktig för en hållbar utveckling! Bestorp arbetar sedan några år långsiktigt mot ett hållbart samhälle för alla generationer. Samhället ska utvecklas ekonomiskt, kulturellt, socialt och miljömässigt. Sedan 2009 har byalaget därför, aktivt och i projektform, arbetat för att synliggöra Bestorp på olika sätt. I planen ingår att skapa en hemsida, ett ungdomens hus, en förbättrad badplats samt höjd kompetensen hos invånarna i olika miljö- och framtidsfrågor och inom det lokala kulturarvet.

Denna bygdebok avser att vara en lättillgänglig del av det genomförda projektet. Löpande information, artiklar och uppdateringar kommer även att finnas på hemsidan www.bestorp.info

Projektet Bestorp – hållbart samhälle för alla generationer

Projektets syfte: Att utveckla Bestorp i riktning mot ett hållbart samhälle för alla generationer.

Projektets delmål:

- *Att synliggöra Bestorp som en hållbar plats att leva på, nu och i framtiden.
- *Att skapa god gemenskap i samhället, vilket medverkar till en hållbar ekonomisk, social och miljöanpassad utveckling. Ett klimatsmart samhälle.
- *Att bibehålla och öka servicen i bygden och skapa jämnare sysselsättning.

Projektets målgrupp: Målgrupp är nuvarande och framtida potentiella innevånare i Bestorp med omnejd. Projektet har också stark förankring i och koppling till den lokala företagarföreningen.

Projektet kan ses som en användbar modell för andra byalag att arbeta efter.

Kulturvandring i Bestorp

Som smultron på ett strå – Bestorps samhälle under tiden 1900-1960

Ursprunget till Bestorps samhälle är den gamla byn, en oskiftad by med anor från medeltiden. Samhället har framför allt järnvägen att tacka för sin tillkomst och ligger på den s.k. ängshumpen (Bestorpshumpen) som tillhörde kyrkbyn. Bestorp hade under ovan nämnda tid en synnerligen riklig affärsflora, allt som behövdes för att leva och bo i Bestorp! Förutom sågen och möbelsnickerierna fanns här mjölkaffär, tvätteri, skomakeri, bil- och cykelverkstad, urmakeri, skrädderi, trädgårdsmästare, taxi- och bensinstation, bussbolag, radio- och TV-affär, café och bageri, telefonstation, brandkår, målarverkstad, smedja och pensionatsrörelse.

Här utvecklades Bestorpsandan

—
"Allt är möjligt!"

KAPITEL 1

1. Östen Karlsson, som startade sin verksamhet 1927, hämtade levande djur i sin "transportkärra", slaktade själv och sålde sedan köttet. Först i Fridensborg, senare i en nyöppnad affär på Bonäsvägen som stod färdig 1950. Grunden till den affären låg "i malpåse" under 10 år innan pengar till byggnation fanns. I dag är detta Östen Karlssons efterträdare, nuvarande ICA-butiken i Bestorp. Den stod klar 1984. Affärs-rörelsen finns fortfarande kvar inom familjen och nu är det Östens barnbarn, Bernt och Mikael, som driver företaget.

Under krigsårens ransoneringar trollade Östen med såväl kött som kuponger. Lennart Karlsson, son till Östen, var handlare av den gamla stammen och reste runt med sin varubil, till stor glädje för ensligt boende och äldre utan möjligheter att ta sig till någon affär.

Lennart var en man med stor social kompetens, därom vittnar många. Varubilen finns kvar i familjens ägo och kommer förhoppningsvis att i framtiden kunna beskådas på något museum.

Interiör från Lennart Karlssons varubuss.

Östen Karlssons
varubuss.

Lennart Karlsson
framför mjölkdisken

Mikael och Bernt Karlsson

Vad hände sen?

Från att ha varit ett samhälle med eget slakteri, försäljning av färskt lokalproducerat kött, flertalet lanthandlare och detaljhandlare, så utarmas Bestorps mångfald under de kommande decennierna. Den moderna livsmedelsindustrin utvecklas mot storskalighet. Kommuner säljer tomter till köpcentra och storföretagande, med lönsamhet som enda mål, etableras i snabb takt.

Det som fanns på 1960-talet är i dag den ultimata drömmen om ett hållbart och klimatsmart samhälle. Men dåtidens varierade och rikliga detaljhandel är i dag en utopi, något som i dagens samhälle inte finner någon lönsamhet. Men viss försäljning är ändå av vikt för ett levande samhälle av Bestorps karaktär och storlek – och livsmedel hör utan tvivel dit!

Av slakteri, kött- och mjölkaffär blev det en ICA-butik som stod klar 1984 på sin nuvarande plats. En butik som erbjuder en blandning av livsmedel, andra förnödenheter och extra service! Här skriver man på listor om man vill vara med på fest i Folkets Park eller om man ska vara med på en blomma till någon högtidsdag! ICA-butiken är ett nav, en träffpunkt och ett av många tecken på kvarvarande livskraft i Bestorp!

KAPITEL 2

2. Bestorps Bensin och Taxi. Den siste innehavaren av Bestorps Bensin- och Taxistation hette Rune Andersson, kallad "Uja" och han körde allt – lastbil, buss, droska, ambulans och skolbarn. Dessutom drev han bensinstation, – dygnet runt! Namnet "Uja" fick han på grund av hans ofta använda uttryck, "uj uj uj!" Men trots att detta uttryck kan låta bekymrat, så var han en man som såg möjligheterna, sällan svårigheterna. Det mesta gick att ordna – i bästa Bestorpsanda!

Bensin fanns också att köpa vid Bestorps Bil- och Cykelverkstad, som först ägdes av George Henriksson. Redan 1916 kom den första automobilen till socknen. Den ägdes av greve Falkenberg på Brokind och var en T-Ford. Den första bussen i trafik kom 1923. Den tog 13 personer och gick mellan Törnevik och Linköping. Innan dess användes en lastbil som kunde frakta både djur och människor genom en enklare ombyggnad på flaket!

Rune Andersson,
innehavare av
taxirörelse i Bestorp

Vad hände sen?

Bensinmackarna försvinner i de små samhällena. Så även i Bestorp. Det är på sätt och vis ett illavarslande tecken. Till en levande landsbygd hör god logistik och goda kommunikationer med buss eller järnväg. Att busslinjer dras in och tågens tidtabeller glesnar är också ett varningstecken. Och när tågen inte längre stannar vid de minsta stationerna, ja, då bör det åtminstone finnas möjlighet att tanka en bil inom ett rimligt avstånd från bostaden. Att taxirörelse inte går att vidmakthålla i Bestorp på 2000-talet är inte så konstigt. Nästan alla boende i små samhällen av Bestorps storlek har minst en bil per hushåll och vi rör oss på ett helt annat sätt i dag, jämfört med förr. Då bodde och arbetade vi ofta inom gångavstånd. I dag reser de flesta minst några mil till sin arbetsplats.

Det är viktigt för människor att kunna välja ett boende på landsbygden trots att de flesta arbetstillfällena finns i större städer. Ny teknik har under de senare decennierna givit människor valmöjligheten att i större utsträckning kunna arbeta hemifrån, var man än bor. Det får ses som en positiv utveckling.

KAPITEL 3

3. Bestorps Bageri och Café låg först i Alphyddan på nedre botten under telefonstationen, men flyttade sedan till fastigheten Linnédalen på Bonäsvägen. Där fanns även uteservering under sommartid.

Fastighetens namn lär bero på att mannen som ritade och byggde huset var avlägset släkt med Carl von Linné och ville förtydliga detta för eftervärlden. Caféinnehavaren, tillika bagaren, kallades "Inga på fiket" av ortsborna och bageriets kända giffjar och jullimpor har låtit tala om sig. Sommargästerna lät sig inte bara väl smaka på plats utan beställde även delikatesserna året om. Till Linköping fraktades brödet genom Erik Allerts försorg, det var nämligen han som körde mjölkbilen från Bestorp till Linköping.

Under en period fanns i Bestorp även ett pensionat, Norrudden. Pensionatet, och sedermera även Örtagården, drevs av järnhandlaränkan Maja Sundberg efter makens bortgång från mitten av 30-talet.

*Fridensborg i mitten,
Alphyddan till höger*

Bakverk till Östgötadagarna

Linnédalen

Vad hände sen?

Cafékulturen är väl egentligen lika starkt rotad i dag som under Bestorps glansdagar. Detta till trots finns ingen café- eller bageriverksamhet kvar i Bestorp. Åter sätter olönsamheten käppar i hjulen för dylik njutningsverksamhet. Men kakor och bullar lever ett aktivt liv i Bestorp! Det ser flertalet skickliga privata bagerskor till, de som förser föreningsverksamheten med fikabröd. Kanske är det inte sju sorters kakor till alla kaffestunder, men ska det vara "på riktigt" så finns nog de gamla beprövade recepten i säkert förvar hos en och annan av de lite äldre damerna i Bestorp!

Den nyare tiden förespråkar inte heller kaffe med dopp på det sätt som äldre tider gjorde. I dag ser vi gärna smörgås till kaffet eller varför inte en frukt eller sallad i stället för kaffe!

Men oavsett när kaffestunden inträffar – är den kombinerad med färskt, hembakat bröd så är den en ren njutning och serveras den i en berså i Bestorp är himlen nära!

KAPITEL 4

4. Bonäsvägen är i dag den genomfartsgata som besökare följer genom Bestorp. Under 1900-talets första hälft gick den rätta landsvägen norr om Bonäsvägen, Fagers väg, och nuvarande Bonäsvägen var endast en grusväg med två hjulspår. Utmed Bonäsvägen låg såväl skrädderi som urmakeri.

Skräddaren Ernst W Nilsson i Bestorp var en kortvuxen, lite rundlagd man, bosatt i backen vid nuvarande Bonäsvägen med skrädderiet i ett litet hus för sig på andra sidan vägen. Han använde kubb, förde sig som en gentleman och köpte Stockholmstidningen vid tåget på söndagarna! Han övertog skrädderiet från sin svärfar Leonard Fahlén.

Urmakare Albin Johansson hade en liten butik i centrala Bestorp. "Det är skit i klocka" var en återkommande och självklar diagnos på klockor som stannat.

I samma hus fanns även ett **skomakeri**. Skomakeri fanns också i f d Konrad Petterssons lanthandel och i Hönshimmel bakom Kråkslottet. I Bestorp tillverkades även träskor.

Skrädderiet med skräddare
Ernst W Nilsson till höger

Vad hände sen?

De små enmans- eller familjeföretagarna med specialkunskaper – skräddare, urmakare, skomakare och andra hantverksskickliga -"makare" har så gott som alla försvunnit ur vår moderna tid. En efter en la de ner sin verksamhet när tiderna förändrades. "Fixarna" och tusenkonstnärerna inom verkstadsteknik dog nästan ut. Inte ens i de större städerna finner vi några skräddare eller skomakare i dag. Kanske har en eller annan nysvensk försökt sig på hantverk i mindre skala, men oftast är det de stora kedjorna som tagit över. Köp, slit och släng blev det nya mottot.

I Bestorp kan man fortfarande få hjälp med sin bil, med sin gräsklippare, med radio/TV och med verkstadsmekanik, till och med träförädlingen lever kvar.

Och säkert finns det flera hemmafixare, som kan reda ut både det ena och det andra som gått snett inom de vanligaste problemområdena.

Föreningsliv och företagarföreningar gynnar samverkan och leder till fortsatt företagsutveckling.

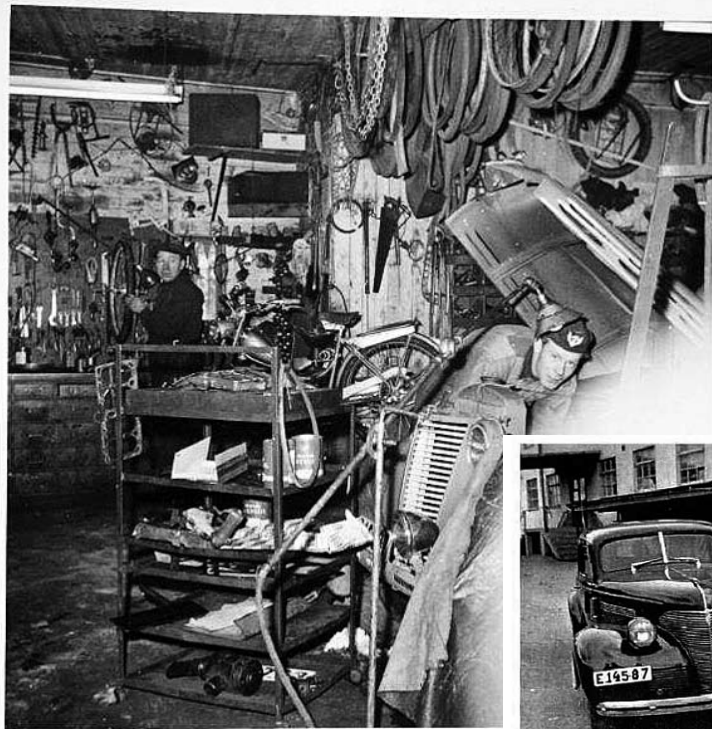
I Bestorp finns alla förutsättningar och Bonäsvägen finns fortfarande kvar som Bestorps centrumlinje!

Bestorpsandan släpper inte taget så lätt!

KAPITEL 5

5. Hos Bestorps Bil- och Cykelverkstad kunde man få hjälp med ALLT! Bröderna Gunnar, Karl och Sven Nilsson klarade allt från cykelpunktering till de mest komplicerade rörarbeten och bilreparationer. De kunde mer än de stora etablerade verkstäderna och tog lite betalt för sina ovärderliga tjänster. Kalle sa "Kör upp'en på brygga"! Detta var en standardfras och det dröjde inte länge förrän bilen var körklar. Kalle blev sommargästernas allt i allo och Sven tog sedan över den sysslan. De tillgodosåg sommargästernas alla tänkbara behov; sjösättning av båtar och gräsklippare som inte ville gå! Gunnar höll sig till cyklarna men var också en baddare på att räta ut korsettfjädrar! Svens son Örjan öppnade radioaffär som i modernare tider även omfattade TV. Den första som lär ha tillverkat och ägt en radio i bygden var elektriker Sigurd Andersson i Bestorp i mitten av 1920-talet. Första ägaren till Bestorps Bil- och Cykelverkstad var George Henriksson, tillika den förste droskägaren i området.

*Gunnar Nilsson och Karl-Erik (Kilde)
Karlsson i Bestorps bilverkstad*

I väntan på åtgärd

Vad hände sen?

Bilverkstaden har överlevt, även om den inte bedrivs på samma sätt och i samma omfattning som tidigare.

I dag är det bara bilar, inte så mycket cyklar, som får hjälp i verkstaden och så gräsklippare förstås! En ung bilreparatör hyr in sig i bilverkstaden och han lagar bilar jämsides med den i dag pensionerade bilreparatören.

Aktiviteten har krympt och många av utrymmena vid verkstadsområdet står oanvända eller används till andra ändamål.

I skrivande stund renoverar en pensionärsförening från Linköping en veteranbuss i gamla brandstationen som ligger intill verkstadsområdet. Och i Bestorp lagas även en och annan modern och lätt tillbucklad Linköpingsbuss av en man som specialiserat sig på just detta.

Det finns fortfarande småföretagare, som ser sina möjligheter och som nischer sig, såväl inom gamla beprövade områden som inom nya, innovativa.

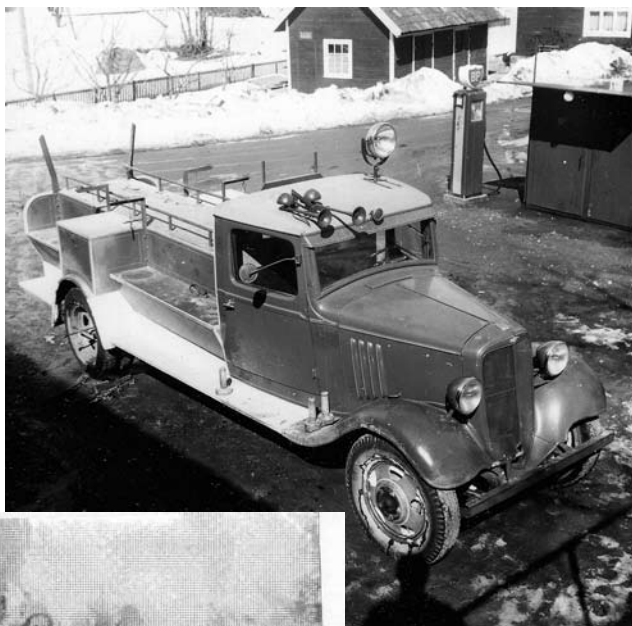
Det var det där med Bestorpsandan...

KAPITEL 6

6. Bestorps Brandstation ligger mitt i Bestorps samhälle och startade 1937 med 14 man. Första larmet, 26 mars 1938 var en rishög, som brandchefens son tänt på, men som gick att få bukt med! Brandstation och brandbil, den s k Chevron, fanns på plats 1939. Calle på verkstaden fann på ett larmsystem som i realiteten innebar en samverkan mellan en tryckluftspump från verkstan kopplad till en brandlur! Mycket mera effektivt än att själv blåsa i luren. Den som hade vakten (vilket man hade veckovis) skulle meddela larmet till Fru Bergin på telefonväxeln, som sedan i sin tur skulle ringa runt och larma mannarna. Detta gick bra till alla utom till S. Fager som inte hade telefon. Men i Bestorp fann man på råd – mellan telefonväxel och Fagers hus spändes en lina med koskälla och så var även det problemet löst! 1952 och 1971, vid de båda kommunsammanslagningarna, förändrades arbetet vid Bestorps frivilliga brandkår, mest till det bättre. Och trots förändringarna finns stationen kvar än i dag, men med Linköping som huvudstation.

Första brandbilen

Brandkåren från förr

*Räddningstjänsten
i Bestorp i modern tid*

Vad hände sen?

Nya Brandstationen i Bestorp, som invigdes 30 januari 2010, bemannas av deltidspersonal. Räddningsstyrkan består av fyra vaktgrupper som turas om att hålla en beredskap på ett befäl och två brandmän. På fem minuter ska brandmännen ta sig till brandstationen, klä sig i utryckningskläder, sätta sig i bilarna och rulla ut genom brandstationens portar mot olycksplatsen. I Bestorp i likhet med stationen Ulrika åker räddningstjänsten även på IVPA-larm, som betyder i väntan på ambulans.

Grundbemanning

- 1 Styrkeledare
- 2 Brandman

Fordon

- 1 st Släckbil, beteckning 231, Scania P 94 M, reg nr TKW 538, årsmodell: 203, vattenmängd: 3000 liter, skumvätskevolym: 400 liter
- 1 Terrängbil, 25235, Mitsubishi L 200 CC GLS, reg nr: SMU 110, årsmodell: 2001
- Motorspruta Rotax klass 2
- Båt Buster, Midi, med Hansabräda för ytlivräddning, Motor Yamaha 30 HP

KAPITEL 7

7. Bestorps Sågverk anlades så gott som samtidigt med järnvägens tillkomst, dvs alldeles i början på 1900-talet. Den låg i Längdsvikens inre del. 1912 tillkom en ångsåg och ett hyvleri anlades. 1940 moderniserades sågen ånyo och ett 50 m långt såghus uppfördes. Här matades 25 000 kubikmeter timmer per år genom de två ramsågarna! Sågen lades ner år 1958 och hade under sin glans dagar ett 60-tal anställda. Det fanns 6 lägenheter i stugorna vid sågen och flera hushåll i Bestorp hade sågverksarbetare i maten.

Järnvägen kom till Bestorp 1902 och blev även en bemanad poststation. Under järnvägens tillkomst bodde rallarna inhysta lite varstans utmed banan och det förekom ofta osämja och slagsmål mellan traktens bönder och rallarna. Inte minst beroende på att när löningen kom hade rallarna råd med brännvin och fest!

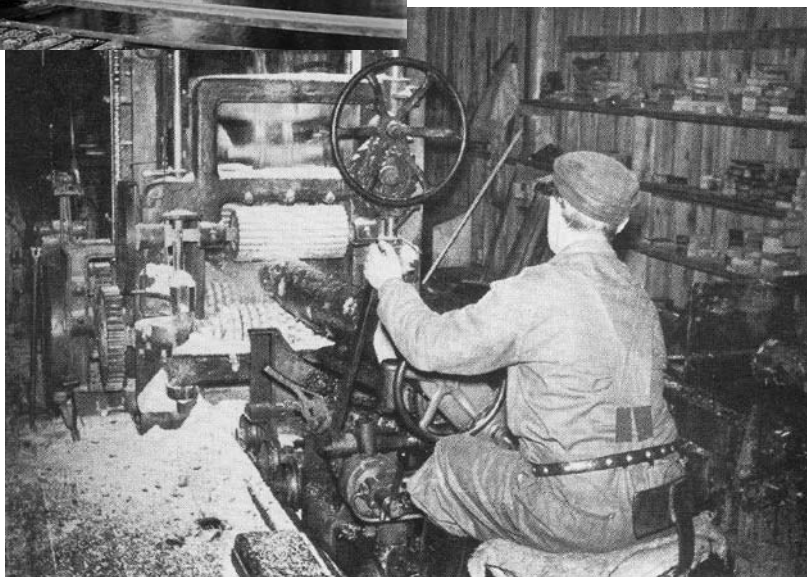
Kinda kanal, dit även sjösystemet från Linköping ner till Åsunden hör, stod klar redan 1872, men järnvägen slog ganska snart ut kanalen som transportled även om en hel del lantbruks- och skogsprodukter nådde Linköpings hamn via kanalen fram till 1940-talets slut.

Sågverket med en ung arbetare

*En av de två ångsågarna
i sågverket*

Ramsåg

Vad hände sen?

Sågen stängde 1958. Då hade sågens ångvissla för sista gången kallat till arbete! I och med detta gick en epok i graven. På något sätt gick luften ur arbetslivet i Bestorp, ett samhälle som mer eller mindre byggts upp omkring sågverket. Det var navet, kring vilket övrig verksamhet snurrade och ynglade av sig.

I dag finns inget kvar. De gamla arbetsplatserna fick ge vika för nya bostadsområden. För trots att arbete och service flyttade till annan ort, så fortsatte Bestorps fasta befolkning att öka. Från 203 invånare år 1965 till dagens nästan 800. Det blev modernt att bo på landet. "Den gröna vågen" svepte över Sverige på 1970-talet och framför allt unga barnfamiljer valde att bli pendlare!

Nu på 2000-talet fraktas inget timmer på kanalen eller på järnvägen och till och med stationshuset i Bestorp är borta. Vid båthamnen ligger inga timmerupplag och det står inga tågvagnar fullastade med timmer i väntan på att bli avlastade och tillbakaförda till järnvägen med hästar! I dag finns i stället en mycket aktiv båtklubb i hamnen.

Kinda kanal är sedan länge en ren turistattraktion och tågen stannar inte längre i Bestorp – men skam det byalag som ger sig när det gäller att få tågen att stanna!

KAPITEL 8

8. Bestorps Möbelfabriker och Snickerier. Bestorp har varit ett riktigt Möbelmecka och den första som öppnade snickerirörelse på tidigt 1900-tal var Alfred Johansson, som byggde villan Lindhem i Bestorp. Samtida med honom var snickare Henrik Andersson, som hade möbeltillverkning. Det fanns under en period fyra möbeltillverkare samtidigt i Bestorp, Evert Andersson (från början slöjdlärare) och Ivan Andersson, Elmer Viktor och Helmer Franzén. Helmer Franzén tog dessutom medalj i gymnastik under OS i Berlin 1936, detta som ett extra kuriosum och något bestorpsborna kunde vara stolta över! Sågen var naturligtvis en del i förutsättningarna för att möbelindustrin skulle komma att utvecklas så bra .

"En resa till Bestorp lönar sig" – Franzéns Möbelfabrik hade välkända annonser, som kunde ses lite överallt, bland annat vid järnvägsstationen i Bestorp, på tågen och i dagstidningar.

Interiör från H Anderssons möbelfabrik

H Anderssons möbelfabrik som huset ser ut idag

Vad hände sen?

I och med att sågen la ner sin verksamhet avstannade byggnadsindustrin och Bestorps möbeltillverkning försvann successivt. Arbetskraften sögs till största delen upp av Saab i Linköping och de, som under alla år arbetat på hemmaplan, fick nu bli pendlare. Pendlare var ett modernt begrepp, som innebar att arbetsdagarna blev långa. Resan med tåg eller buss till och från Saab i Linköping tog ju sin tid i anspråk och därtill kom hela arbetsdagen!

Bestorp ändrade långsamt karaktär och gick från ett egenförsörjande samhälle till något som mest liknade en sovstad. Ingen reste längre till Bestorp för att handla möbler. Men devisen "En resa till Bestorp lönar sig" skulle få en annan innebörd, dock först på 2000-talet, när vi börjar tala om hållbarhet, närodlat, samverkan och social kompetens. Under Bestorps glansdagar var dessa begrepp självklara, nu börjar vi återupptäcka nyttan med det sättet att leva och nu sätter vi ord på det!

Nu framstår Bestorp åter som ett lönsamt alternativ, men nu handlar det om ett hållbart boende för alla generationer!

KAPITEL 9

9. Eklunda/Folkets Hus

Ett samhälle som Bestorp krävde naturligtvis samlingslokaler. Aktivt näringsliv och föreningsliv går ofta hand i hand och Bestorp var inget undantag från den regeln.

Eklunda var ett Folkets Hus och inrymde samtidigt ett antal mindre lägenheter för sågverksarbetare liksom samlingslokaler och biograf. Där kunde man dansa och där bedrevs revy- och teaterverksamhet! Än lever minnena från den tiden då teaterverksamheten och danserna var ett stående inslag bland bestorpsbornas nöjen. De pjäser som gavs var komedier och när det skulle dansas så var det alltid levande musik! Ebba Jansson är en av dem som med glädje minns såväl teaterverksamheten, där hon aktivt deltog i flertalet roller, som danskvällarna till storbandsmusik.

Det gamla Eklunda brann 1958, men huset återuppbyggdes snabbt igen och fortsatte att omfatta samlingslokaler för föreningsverksamhet och en biograf, dock inga lägenheter.

Eklunda brinner 1958

Gamla Eklunda

*Teater-
föreställning
i Eklunda*

Det moderna Eklunda

Vad hände sen?

Det nya Eklunda, det som reste sig som fågel Fenix ur askan av det gamla, har fortsatt vara den samlingspunkt som ett samhälle av Bestorps karaktär och storlek så väl behöver. Det är ett Folkets Hus i den rätta bemärkelsen, som drivs av den ekonomiska föreningen Hemmet upa.

Här bedrivs mötesverksamhet, här visas biofilm och här värnar man om Pilsnerfilmens bevarande genom Pilsnerfilmens vänner. Pilsnerfilmens vänner är en förening som har 6 filmkvällar per år förlagda till Eklunda. För framtiden behöver Bestorps byalag hitta ekonomiska förutsättningar för digital teknik i Eklunda.

Här arrangeras också marknader och fester, allt från dop och bröllop, till födelsedag och begravning. Det är också en plats för utställningar, föreläsningar och familjeunderhållning. Den verksamhet som bedrivs i Eklunda syftar också till att nyinflyttade bestorpsbor blir delaktiga i gemenskapen och där har byalaget en självklar och drivande roll.

Ingrid Sandell berättar om den syjunteverksamhet som fanns och i viss mån finns kvar i Bestorp. Från början träffades tretton damer en gång i veckan hemma hos varandra. I dag ses fortfarande några av dem, men nu mera sällan och med färre kakor till kaffet!

Det är svårt att få med de yngre i föreningsverksamhet, som ofta bygger på frivillighet och kvällsengagemang. Små barn tar sin tid och måste så få göra!

KAPITEL 10

10. Bestorps Lanthandlare. Första lanthandlaren hette Vilhelmsson och året var 1904. Under en kortare tid försökte han sig även på att driva mejeri. Därefter utkristalliserar sig två lanthandlare i Bestorp.

I det pampiga Fridensborg, även kallat Kråkslottet, låg **Lundqvists lanthandel**. I Fridensborg bryggde Jacob Bergin även öl och läsk under 30-talet. **Konrad Petterssons Lanthandel** låg i vägskalet Bonäsvägen-Norrängsvägen. Konrad hade ofta en penna bakom höger öra! När Konrad Petterssons nya funkishus alldeles intill blev klart flyttade hans affär in där. Konrad efterträddes av sin dotter Ingrid och hennes man som övertog verksamheten och då döpte om den till **Sandells Lanthandel**. Konkurrenterna var såta vänner sinsemellan, men de som handlade i butikerna valde en av affärerna och höll sig sedan strikt till den.

Hos en lanthandlare förr fanns allt från sill till **korta varor**. Korta varor var en benämning på mindre, textila nödvändighetsartiklar, sådana som inte mättes utan såldes styck- eller dussinvis, t ex strumpeband och knappar.

*Östen Karlssons Kött- och mjölkaffär
och Lundqvists lanthandel i Fridensborg*

Interiör från Konrad Petterssons nya lanthandel

Vad hände sen?

Lanthandel är också en verksamhet som fått stryka på foten. I Bestorp har det funnits flera stycken. Den som levde kvar längst var Sandells Lanthandel. Det var Konrad Petterssons dotter, Ingrid Sandell, som tog över verksamheten efter sin far och drev den tillsammans med sin man ända till 1985. Ingrid är i dag en pensionerad, engagerad och klok kvinna, änka med två barn och med stor livserfarenhet. Det första som försvann ur lanthandelns sortiment var, enligt Ingrid, byggnadsmaterial, såsom cement och masonit. Något annat som också försvann ganska tidigt var hönsfoder! Hönsen i samhället blev färre! I lanthandeln kunde man köpa tygstycken, som var anpassade till en klänning, ca 2,5-3 meter och så länge det fanns hemsömmerskor kvar i Bestorp sålde dessa tillklippta tyger bra, sedan försvann textilier och underkläder ur sortimentet.

De korta varornas tid var förbi!

Dagens svar på Bestorps lanthandlar är naturligtvis ICA-butiken på Bonäsvägen, där Bernt och Mikael i dag ser till att bestorpsborna får all den service som är möjlig att tillgodose. Här finns en manuell chark- och ostdisk och köttfärsen mals i samma stund som den köps! Färskare går inte att få! Affären har såväl systemutlämning som apoteksvaror och det som inte finns hemma beställs hem. Här skriver man på olika aktivitetslistor och sätter upp information till bestorpsborna! **Bra, bättre Bestorp!**

KAPITEL 11

11. Telefonstationen i Bestorp startade egentligen redan 1908 och hade 10 abonnenter. Från och med 30-talet låg den på övervåningen i Alphyddan, snett emot Kråkslottet, Tornhuset som det också kallades. Där härskade framför allt fru Hedvig Bergin, även kallad "oraklet i Bestorp". Det hon inte kände till om Bestorpsborna var säkert inte värt att veta och hon kunde redan i växeln tala om för den som ringde huruvida abonnenterna var hemma eller inte. Detta kan utan tvekan ses som ett embyo till det i dag så opersonliga "lämna ett meddelande efter signalen så ringer jag upp". Hit till Alphyddan (som märkligt nog inte var högt beläget, tvärtom!) fick även sommargästerna bege sig för att ringa eller ta emot samtal innan de hade egna abonnemang och telefoner i sina sommarbostäder. Huset ägdes av Hedvigs make, målarmästare Jacob Bergin, även skicklig fotograf. I undervåningen fanns under en tid café- och bageriverksamhet.

Målarmästare Bergin var för övrigt en av de första i bygden som ägde en cykel och det redan innan 1900!

Den manuella telefonväxeln

Dagens moderna teknik – mobil och tillgänglig när som helst och överallt.

Vad hände sen?

Telefonstationen/telegrafen är en företeelse, som också har gått ur tiden och på något sätt var detta en trygghetsfaktor. Förr höll fru Bergin och hennes dotter reda på bestorpsborna men i dag verkar det som om mobiltelefonerna, med alla de funktioner som finns inbyggda i dem, snarare ökar det fysiska avståndet mellan människor. Allt kan avhandlas via nätet! Vi är ständigt uppkopplade! De fysiska mötena blir inte lika nödvändiga.

Styrkan med de fysiska mötena är att man lär känna varandra och att man genom det också håller lite koll på varandra ur ett medmänskligt perspektiv!

”Jag känner mig så trygg”, säger Ebba dryga 85. Hon är inflyttad till Bestorp i sin ungdom, då hon var aktiv i teaterverksamheten i gamla Eklunda, Hon gifte med Arne från Bestorp, blev tvåbarnsmor och är nu änka sedan flera år. Ebba är en öppen, omtänksam, engagerad och utåtriktad dam, som sprider glädje och trivsel omkring sig. Självklart blir hon också omtyckt och ompysslad! Hon hoppas kunna bo kvar så länge som möjligt i sitt hus och hon njuter varje dag av att hon har det så bra! Tala om livskvalité!

Bestorp är ett samhälle för alla åldrar!

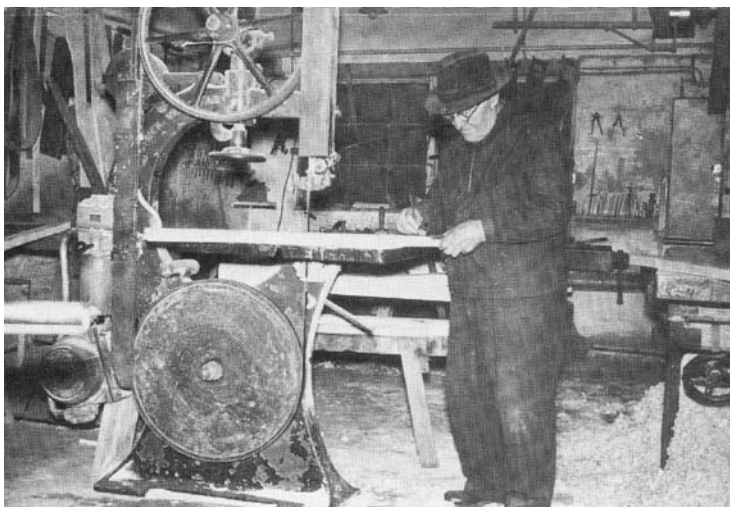
KAPITEL 12

12. "Sme'n i Bestorp", sedermera **Bröderna Karlssons Smidesverkstad.** Axel Thure Karlsson, född 1873 var verksam från 1896 till en bra bit in på 1940-talet.

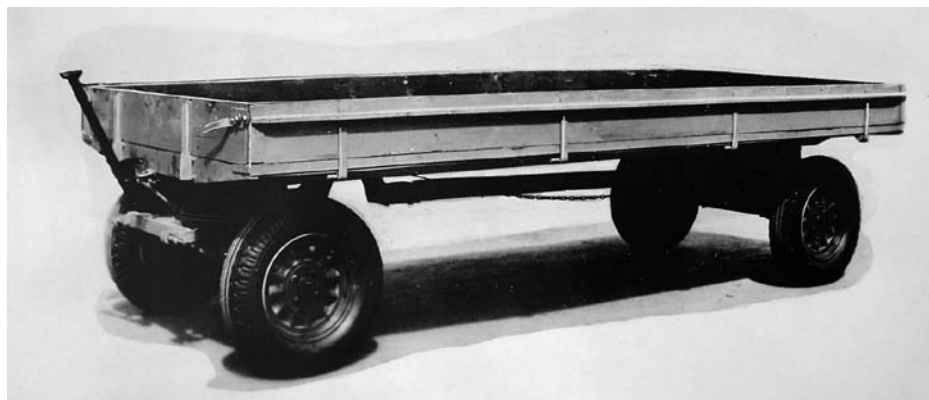
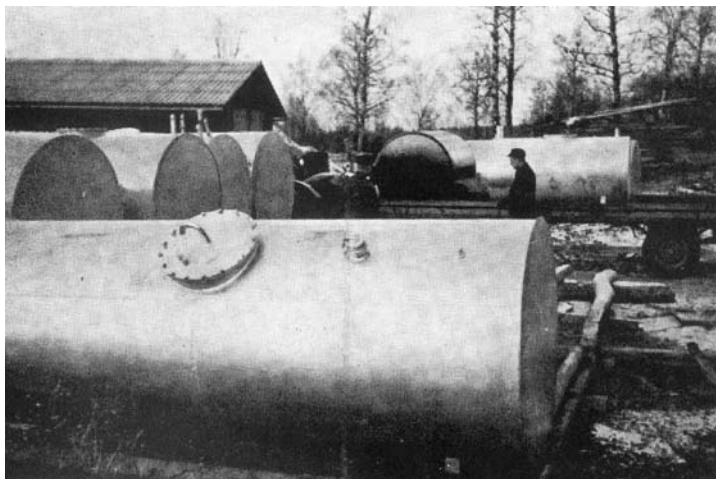
Till bysmeden kom sockenborna i allmänhet och bönder och hantverkare i synnerhet, med sina redskap för att få hjälp. En smed skulle i gångna tider kunna allt från att dra ut tänder till att sko hästar. När ångsågen kommit igång i Bestorp fanns ytterligare en värdefull kund hos smeden. Smedens verksamhet drevs från början i smedjan i utkanten av den gamla byn och flyttade 1960 ned i centralare delar av Bestorps samhälle.

Snart nog började smeden i Bestorp tillverka plan- och fjädervagnar tillsammans med en snickare på orten. 1914 kostade en planvagn 115 kr. Bestorpsvagnen utvecklades och kom att bli en av smidesverkstadens främsta produkter. Tre generationer Karlsson har hållit ställningarna fram till dagens moderna tillverkning. "Traversen ska jag ha" – tredje generationen var redan som sexåring klar över sitt framtida yrkesval!

Gamle sme'n i smedjan

*Cisterner
tillverkade
i smedjan*

Bestorpsvagnen

Vad hände sen?

Smedjan i byn, som övergick till att bli Bröderna Karlssons Smidesverkstad, övertogs av den tredje generationen 1976 och drevs under namnet Bestorps Verkstads AB som fortsatte att tillverka bl a Bestorpsvagnen in på 2000-talet. Denna omtyckta produkt dyker fortfarande upp i olika sammanhang och ses i samband med auktioner på nätet. 1986 inköptes rättigheterna att tillverka Allmetrucken. Det blev en produkt som utvecklades och sedan 2011 tillverkas av Bestorps Mekaniska AB i Bestorps Gamla Smedja .

Bestorps Verkstads AB blev nedlagt 2010 och verkstadslokalen, där Bröderna Karlssons Smidesverkstad fanns, har numera tagits över av Bejke Grävteknik (fjärde generationen) som utför grävarbeten på entreprenad men som även utför fällning av träd! Tack vare denna entreprenör hålls gator och vägar i Bestorp fria från snö och is under vinterhalvåret

Säkert finns här även annan verkstadsmekanisk hjälp att få och Smeden i Bestorp lever på sätt och vis vidare generation efter generation. En hantverksskicklighet som onekligen har gått i arv! Några ur smedsläkten Karlsson håller fortfarande ställningarna.

KAPITEL 13

13. Sommargästerna kommer! De första sommargästerna kom med järnvägen och hyrde in sig i den gamla byn. Från 1920-talet och framåt etablerades flera tomter och villor nere vid sjön på Norrängen och med dem kom ytterligare arbetstillfällen för byborna! Tomterna krävde skötsel och ett exempel på hjälp som stod att få, förutom bröderna Nilsson m fl, var Gottfrid Johansson, kallad Hybbeln eller Rödfärgar'n. Han var bosatt i Bestorps by och under många år genomförde han åtskilliga dagsverken åt de sommarboende på Norrängen. En vägsamfällighet bildades 1949.

Sommarstugeområdet betades av byns djur till långt in på 40-talet, en överenskommelse mellan bönderna och de sommarboende. Flugor på verandan? Jovisst, men barnen fick se livs levande kalvar, lamm och föl födas, dia och beta på nära håll.

Och tänk – alla visste varifrån mjölken kom och det fanns mängder av blommor att plocka och smultron att trä på strå!

Bestorps gamla stationshus

Bestorpsbadet

Vad hände sen?

Sommargästerna har alltid trivts i bestorpsbygden. I dag ser vi sommarstugebebyggelse runt hela Rängen och det ligger många fina båtar i Bestorps båthamn, där den livaktiga båtklubben håller till.

Sommarboende i Bestorp är naturligtvis en fantastisk upplevelse även i dag. Här finns naturreservat och sällsynta växtarter. Här finns den fantastiska naturen med eklandskapet, de strandnära miljöerna, badholmarna och badvikarna! Allt finns tillgängligt för den som har möjligheten, oavsett om det finns betande kor eller om det bara är hästar som mumsar i sig gräset i hagarna.

Allt fler sommarboende blir också åretruntboende, särskilt ute på Sågarholmen. Men detta måste ske i takt med den kommunala utbyggnaden av vatten och avlopp och därför går omvandlingen från fritidshus till åretruntbostad inte alltid så fort som man kanske önskar. Finessen för de fasta invånarna i Bestorp är ju att de har tillgång till denna härliga natur alla årstider, varje dag på året.

Bestorp är en plats för människor, med människor året runt.

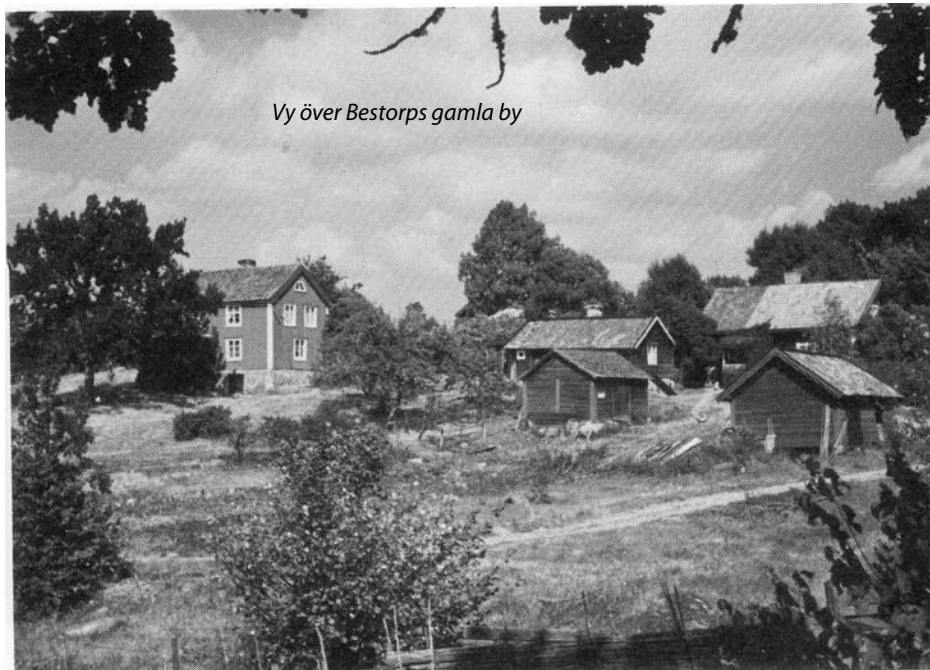

KAPITEL 14

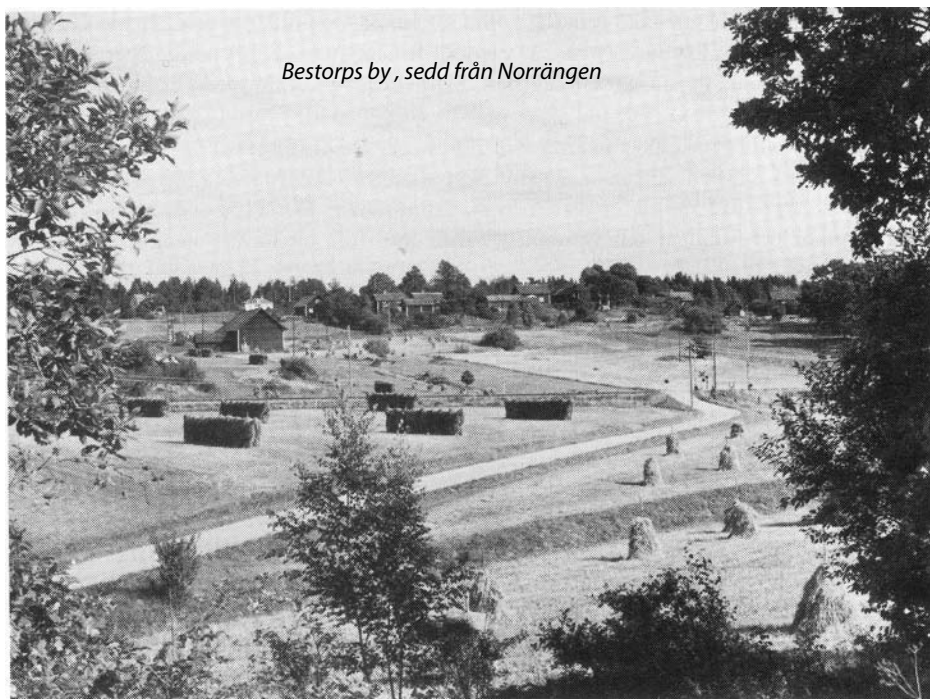
14. Den gamla byn. Detta är en oskiftad by med anor från medeltiden. Från tidigt 1900-tal bestod Bestorps by av fem brukningsdelar, Sörgården, Norrgården, Storgården, Mellangården och Lillgården. Vardera gården hade 16 ha åker och 5 ha betesmark. Allt som inte var sten odlades. Sörängen och Norrängen var beten och slåtterängar. Bestorpslumpen, eller ängslumpen som den också kallades, låg mellan Sörgården och Norrgården och avkastningen från den tillföll prästgården i Vårdsnäs. Öarna i Rengen var framför allt beten men odlades lite också. Byn är aldrig skiftad, bara sämjedelad och det skedde 1919 efter laga skiftets principer. Som mest fanns det nio gårdar i byn. Sten-Erik Stenberg var den siste aktiva bonden, han tog över hela byn och han la ner verksamheten 1981.

Den gamla sockenvägen var krokig, hal och slipprig så det var bäst att åka sjövägen till kyrkan. Från Sjöbacken gick kyrkbåtarna. De gamla byvägarna Övre och Nedre vägen ingår numera i vägsamfälligheten och är en del av sommarstugeområdet Norrängen.

Vy över Bestorps gamla by

Bestorps by, sedd från Norrängen

Vad hände sen?

Den gamla byn är en prydnad för Bestorp! Den består av en äldre del och en lite modernare del. Det finns i dagsläget flera bofasta familjer i byn. Och skyltarna i byn talar sitt tydliga språk, "Se upp – lekande barn!" Det andas framtidstro! Den första bofasta familjen i byn bor i Sörgården, den gård man först kommer till och den andra bofasta familjen finns i Storgården, den mittersta gården. Även Koppertorpstugan och Grenadjärtorpet är året runt-bostäder.

I den gamla byn, som fortfarande ligger med sina hus på rad utmed bygatan, såsom en oskiftad by gör, finns bara sommarboende familjer och husen ligger tysta och mörka under vinterhalvåret. Alla husen i byn är oerhört väl bibehållna, välmålade! och välskötta.

De djur som huserar i byn i dag är ridhästar. De trogna ladugårdsinvånarna från förr, kor, grisar och höns har mer eller mindre helt försvunnit. Men än betas hagarna och flugorna surrar under sommaren.

Än är det mularnas landskap runt den gamla byn i Bestorp.

Bestorp i dag – tankar och reflektioner

Bestorp är ett litet samhälle som ligger cirka 22 km söder om Linköping med nästan 800 invånare. I trakten finns ett större sjösystem, som också ingår i Kinda kanal. Det leder till att bygden är ett eldorado för sommargäster och båtfolk. Bestorps befolkning ökar avsevärt under sommarperioden.

Samhällets drygt hundraåriga historia präglades till en början av träindustri med möbeltillverkning som specialitet. Idag, 2012, finns en mycket väl utbyggd samhällsservice bestående av ett servicehus med 12 platser, Sättra skola med fritidsverksamhet. I skolan går 72 elever och fritids omfattar 44 barn, Det finns en förskola med 42 barn mellan 1-5 år. Här finns Östen Karlssons ICA, bilverkstad, smidesverkstad, träförädling, mekanisk verkstad, Radio/TV-sevice och räddningstjänst m fl verksamheter!

I Bestorp finns föreningsliv med samlingslokalen Eklunda, där man på vintern bl a driver biosalong samt Vårdnäs företagarförening. Här finns också en mycket aktiv båtklubb, www.bestorpsbatklubb.se

Bestorps befolkningen har hela tiden ökat även om samhället har ändrat karaktär. De äldre som är födda i Bestorp minns när detta var ett levande samhälle fullt med industrier och hantverkare. Idag är Bestorp snarare en aktiv förort till Linköping. Arbetsplatserna är inte lika många och

de allra flesta pendlar till sitt arbete i Linköping och andra orter.

I Bestorp finns dåtid och nutid, nytt och gammalt. Kulturkrockar leder ofta till utveckling och här blandas kreativitet med eftertänksamhet i en salig blandning för allas bästa! Detta är ett levande samhälle i förändring. Här finns engagemang, stolthet och respekt för människors integritet varvat med omtänksamhet.

Något som både ung och gammal, infödd och inflyttad uppskattar är känslan av trygghet och gemenskap. Det framgår mycket tydligt vid intervjuer som gjorts under projektets gång. Människor får synas! Alla hälsar på varandra! Och det gör man även om man inte direkt känner alla. Har man bara hälsat några gånger så lär man snart känna igen varandra och kanske till och med stannar och pratar en stund. Det inger trygghet, det föder omtanke, man bryr sig om varandra. Majoriteten av befolkningen består av barnfamiljer, vilket man inte förundras över när man upplever denna idyll.

Barnens Bestorp är ett samhälle, där naturen är granne med TV-soffan. Byalaget planerar för olika idrottsmöjligheter med en multibollplan, som också går att spola för skridskoåkning under vintern. Under sommaren finns en härlig badplats med simskola och fina fiskemöjligheter. Här finns skola, fritids och förskola och i Eklunda kan man dansa, gå på bio och se barnteater. Det finns också en aktiv ridklubb.

Bestorp visar upp sina bästa sidor, lever med i omvärldsutvecklingen och renodlar den lokala särprägel. Ny kunskap gör människor uppmärksamma på vikten av att se om och vårda sin närmiljö. Gemensamma utrymmen förbättras för allas trivsel och målet är som projektet så tydligt beskriver – **ett hållbart samhälle för alla generationer.**

Vinter på Rängen

Midsommarfirande i Bestorpsparken

BESTORPS BYALAG

www.bestorp.info